

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

Landsstyreområdet for udenrigs- og erhvervsanliggender

Dato: 7. marts 2024
Sagsnr.: 24/04339
Sagsbehandler: SM
Kontrolleret: 27.02.2024

Beslutningsforslag

om national sikkerhedspolitik

For at samarbejde om fred, demokrati, menneskerettigheder og stabilitet i verden samt for at støtte det færøske folks sikkerhed og demokrati, sikre land- og havområder og beskytte den velfærd, den infrastruktur og de samfundssystemer, som er vigtige for den færøske befolkning, støtter Lagtinget, at landsstyret arbejder efter følgende primære mål:

- 1) Færøerne arbejder for, at der hersker fred, demokrati, menneskerettigheder og stabilitet.
- 2) Alle mellemstatslige sikkerheds- og forsvarspolitiske tiltag, som Færøerne støtter, arbejder for eller deltager i skal være i overensstemmelse med international lov og bygge på mellemstatslige aftaler og samarbejder.
- 3) Færøerne skal påtage sig eget ansvar i sikkerheds- og forsvarspolitikken. Alle planer og beslutninger om det, der foregår i færøsk farvand, på land og i luftrummet skal behandles af færøske myndigheder, som demokratisk set står til ansvar over for Lagtinget og det færøske folk.
- 4) Der iværksættes tiltag, som styrker civile sikkerheds- og beredskabsinstitutioner og som forebygger cyberangreb, sikrer internetsikkerheden og beskytter infrastruktur, som er vigtig for, at samfundet fungerer.
- 5) Med udgangspunkt heri indgår de færøske myndigheder i systematisk dialog med rigsmyndighederne, nabolandene og med NATO for at identificere relevante samarbejds muligheder, der kan fremme fred og forsvar, herunder hvordan Færøerne kan bidrage til varetagelsen af sikkerhedsinteresser i de nordlige egne.

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

- 6) Formålet er at blive en del af alle sikkerheds- og forsvarspolitiske processer og beslutninger, som i indbyrdes forhold med andre lande og i mellemstatslig sammenhæng er relevante for Færøerne og det område, som Færøerne er en del af.
- 7) Samarbejde om sikkerpolitiske spørgsmål og færøsk deltagelse i forsvars- og militærpolitiske samarbejder skal foregå på et civilt grundlag og skal varetage Færøernes sikkerhedsinteresser såvel som Vestnordens, Nordens, nabolandenes og andre forenede NATO-landes sikkerhedsinteresser.
- 8) Færøerne og havområdet omkring Færøerne er atomvåbenfrit område, og Færøerne støtter nedrustning og ikke-spredning af masseødelæggelsesvåben, inklusive atomvåben, i overensstemmelse med international lov.
- 9) Kontrol af luftrummet, kontrol på havet og opretholdelse af den territoriale integritet ved Færøerne foretages i samarbejde mellem færøske myndigheder og relevante samarbejdspartnere.
- 10) For at samfundet kan imødegå komplekse trusler, skal det nationale beredskab tage højde for trusler imod offentlig sikkerhed, cybersikkerhed, forsyningssikkerhed, fødevarerikkerhed, folkesundhed, miljø, natur, ejendomme og værdier.

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

1. Bemærkninger til beslutningsforslaget

Formålet med forslaget

Landsstyrets hensigt med dette beslutningsforslag er at opnå Lagtingets tilslutning til Færøernes placering i sikkerheds- og forsvarspolitiske forhold.

Som nation og mellemstatslig aftalepart på flere områder er Færøerne en del af verdenssamfundet med egne interesser, forpligtelser og rettigheder. Hvis landsstyret ikke identificerer færøske interesser og arbejder for at varetage dem, er der, i lyset af hvordan verdenspolitikken normalt udspiller sig, fare for, at andre gør det. Også når det drejer sig om sikkerheds- og forsvarspolitik. Det er altid færøske internationale og nationale interesser, der styrer den udenrigs- og sikkerhedspolitiske kurs.

Kursens udgangspunkt er det færøske folks sikkerhed, at beskytte den velfærd og de samfundssystemer, som er vigtige for det færøske demokrati, og at tage direkte ansvar i verden og verdenssamfundet for at sikre fred, demokrati, menneskerettigheder og stabilitet med internationale love og aftaler.

Det primære mål med en færøsk, national sikkerhedspolitik er, at der skal herske sikkerhed og fred, og at færøske myndigheder skal spille en aktiv rolle i varetagelsen af det mål. For at kunne påtage sig denne rolle er det nødvendigt med systematisk dialog med nabolandene, med forsvarsalliancen NATO og med alle relevante myndigheder om sikkerheds- og forsvarspolitik.

Såfremt der skal tages beslutninger angående sikkerhedspolitiske spørgsmål, skal styrelseslovens bestemmelser følges. Det betyder, at beslutninger, som kræver Lagtingets deltagelse for at blive gennemført, f.eks. lovhjemler, lovændringer eller bevillinger, eller som ellers er vigtige, forelægges Lagtinget. I sager af stor udenrigspolitisk betydning rådfører landsstyret sig med Lagtingets Udlandsudvalg. Hvornår en sag, der ikke direkte kræver lagtingsbeslutning for at blive udmøntet, er så vigtig, at den skal fremlægges for Lagtinget, beror på en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

En verdenspolitisk og sikkerhedspolitisk skillevej

Selv om den kolde krig førte til våbenoprustning, farer og skyggekrige forskellige steder i verden foruden frygten for atomkrig i en opdelt verden med voldsomme modpoler mellem supermagterne i øst og vest, har Færøerne haft enorm fordel af sin nordlige beliggenhed, hvor der har hersket fred og sikkerhed siden Anden Verdenskrig.

Vi befinder os midt i en brydningstid på den verdenspolitiske scene. Siden den kolde krig sluttede for godt tredive år siden, har USA som næsten enlig supermagt sat dagsordenen i det verdenspolitiske system og i sikkerheds- og forsvarsanliggender.

Den gængse opfattelse i vores del af verden blev, at globalisering, demokratisering, økonomisk forbundethed, omfattende, tillidsopbyggende samarbejde, indbyrdes handel og åbenhed tegner udviklingen og danner grobund for en verdensorden præget af stabilitet og sikkerhed.

Forestillingen om international lov og indbyrdes samarbejde som grundlag for fred og sikkerhed i verden fik dog også flere skud for boven, bl.a. da FN-beslutninger blev tilsidesat og Irak blev angrebet i starten af årtusindet. Lagtinget fordømte dengang angrebet.

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

Selv om der herskede en slags strategisk stabilitet i store dele af verden i årene efter den kolde krig, var ufred og krig fortsat en del af verdenspolitikken. Borgerkrige, krige, oprør og terroraktioner var dog fænomener, som virkede temmelig fjerne i forhold til hverdagen i de nordlige egne.

Mange satte deres lid til de enstemmigt vedtagne FN-verdensmål om bæredygtig udvikling i 2015 som grundlag for at styrke visionen og målsætningen om forenede nationer, internationalt samarbejde, menneskerettigheder og en mere retfærdig og fredelig verden for alverdens folk.

Men perioden hvor globalisering var det primære, ser nu ud til at være slut som følge af de nuværende fraktioner og de konsekvenser, de har. I stedet tyder alt på, at verden lukker sig om et flerakset system med forskellige alliancer og strategier, der går på kryds og tværs og rækker ud over den almindelige opfattelse af verdensordenen og magtbalancen. Vi ser nye spor af konkurrence mellem lande og stormagter, som meget sandsynligt kommer til at definere den verdenspolitiske scene i nogle år frem. Strategiske langtidsplaner kan tænkes at blive et bærende element i denne konkurrence. Lande ser behov for at konkurrere om råstoffer, ressourcer og teknologi med egen sikkerhed og eget forsvar for øje.

Rusland fremstår som en militær trussel imod Europa. I et bredere perspektiv er Kina en langsigtet strategisk udfordring for Vesten. Og flere af de såkaldte Global South-lande, der tilsammen er den folkerigeste del af verden, finder hellere sammen end at vælge side i en to- eller trepoliseret verdensorden.

Samtidig er verden mere forbundet økonomisk, teknologisk og kulturelt end nogensinde før. Der er derfor meget på spil, nu hvor den verdenspolitiske magtbalance fragmenteres og der kommer flere magtpoler.

Krigen i Ukraine har været med til at skubbe endnu mere til denne udvikling. Mange har defineret Ruslands ulovlige annektering af Krim i 2014 som en skillevej, hvor en ny æra tog form, og invasionen af Ukraine som en bekræftelse af, at en ny æra med en ændret verdensorden er begyndt.

Når der opstår større usikkerhed og krige, er det tegn på, at magtbalancen er under forandring. Foruden krigen i Ukraine har de seneste måneder været præget af krig i Gaza mellem Israel og Hamas og af Houthi-bevægelsens oprør i dele af Yemen og angreb på international skibsfart i Adénbugten og Det Røde Hav.

Det sikkerhedspolitiske begreb er i de senere år udvidet betydeligt og omfatter i international politisk sammenhæng nu også områder som handel, kommunikation, IT, energi, forskning, adgang til visse ressourcer, transport og service. Teknologisk udvikling, herunder også kunstig intelligens, påvirker desuden magten i verdenssamfundet i stigende grad. At det sikkerhedspolitiske begreb udvides, stiller større krav til de færøske myndigheder, når det handler om varetagelsen af sikkerhedspolitiske hensyn på overtagne sagsområder, hvor det er Lagtinget, der lovgiver.

Udtrykket ”strategisk selvhjulpethed” er i den forbindelse et omdrejningspunkt. Det indebærer evnen til at klare sig selv og være mindst muligt afhængig af andre og af skiftende omstændigheder og ændringer. At prioritere egen viden og produktion. Både som land og ligesindet samarbejdspartner i en sikkerhedspolitisk sammenhæng.

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

Europæiske lande tager gradvise skridt for at blive mere strategisk selvhjulpne. Både individuelt og sammen med ligesindede, som de har dannet fællesskab med. Der bygges forsvarsværker op omkring vigtige erhverv, viden og infrastruktur, og der lægges vægt på at styrke egen teknologi, at sikre leverandører og tilrettelægge eksport og produktion mere præcist.

Færøerne har alt i alt nydt godt af flere årtier med globalisering, regional sikkerhed og åben verdenshandel. En mere fragmenteret verdensorden kan påvirke mulighederne for handel og samarbejder på visse områder og kan også få konsekvenser for Færøerne i udenrigs- og sikkerhedspolitisk sammenhæng. For Færøerne og befolkningen i de nordlige egne er udviklingen i verden for tiden ikke i overensstemmelse med de værdier og mål, som vi uden tvivl havde visse håb om for kun forholdsvis få år siden. Det er derfor nødvendigt at sætte en klar udenrigs- og sikkerhedspolitisk kurs.

I Europa og NATO er sammenhold en forudsætning for sikkerhed. I en verden i forandring lægger landsstyret særlig vægt på samarbejde med ligesindede, som vil fred, demokrati, menneskerettigheder og stabilitet. Det er samtidig nødvendigt ikke at gøre mellemstatsligt samarbejde til et spørgsmål om enten-eller på grundlag af et sort-hvidt verdensbillede. Som de fleste andre lande skal Færøerne på et åbent og transparent grundlag fortsat prioritere samarbejde om anliggender og forhold, der tjener de færøske interesser og mål, som Færøerne arbejder for i mellemstatslig sammenhæng.

Den Nordatlantiske Traktats Organisation (NATO)

Det at landsstyret fremlægger beslutningsforslag for Lagtinget om Færøernes nationale sikkerhedspolitik, er en erkendelse af, at begreber som sikkerhed, tryghed og fred ikke er en selvfølge i forholdene mellem landene. Disse begreber er på den anden side en forudsætning for frihed, for det demokratiske eksistensgrundlag og den udvikling og velfærd, som landene og deres borgere i vores egne har. For at bevare og styrke denne position samarbejder de fleste lande i vores egne om forsvar og sikkerhed og deler derfor de samme basale sikkerhedsinteresser.

Det mest omfattende samarbejde i denne sammenhæng udgøres af NATO. NATO blev stiftet i 1949 og omfatter i dag 32 lande. Kernen i NATO-samarbejdet er artikel 5 i den oprindelige Washington-traktat, som stadfæster, at et angreb mod et medlemsland skal betragtes som et angreb mod alle alliancens medlemmer. Derfor påberåber denne alliance sig retten til at besvare angreb mod medlemslande i fællesskab.

Færøerne er placeret centralt i det område, som Washington-traktaten dækker og som NATO er forpligtet til at forsvare. Færøerne har derfor de samme basale sikkerheds- og forsvarsinteresser som de øvrige lande i NATO.

Da Danmark underskrev Atlantpagten i 1949, blev der ikke taget territorielt forbehold for Færøerne, og Færøerne er derfor en del af NATO. De færøske myndigheder blev ikke hørt i forbindelse med det danske riges indlemmelse i 1949 på trods af, at man i medfør af § 7 i hjemmestyreløven burde have været blevet det.

I mange år har de nordlige egne fyldt forholdsvis lidt i NATO sammenhæng. Stabilitet og samarbejde har kendetegnet udviklingen i området. Arktis Råd, der ikke behandler sikkerhedspolitik, har i stor grad præget dagsordenen for samarbejde mellem landene i Nordhavene. I de senere år er interessen for sikkerhed og forsvar i de nordlige egne steget. De nordlige egne (The High North) fylder stadig mere i NATO-sammenhæng og bliver nævnt i bl.a. Det Strategiske Koncept og i NATO2030 agendaen fra NATO-topmødet.

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

Udover de beskrevne ændringer, der finder sted på den verdenspolitiske scene, er en af årsagerne til NATOs øgede interesse for sikkerhed og forsvar i de nordlige egne og i Arktis, at Rusland i de senere år har investeret i og udbygget sine forsvarsanlæg langs kysterne i nord. En anden årsag er, at klimaforandringerne medfører mindre is og åbner nye sejlruiter, der også i forsvarssammenhæng kan have strategiske konsekvenser. En tredje årsag er, at den russiske nordhavsflåde er blevet forholdsvis mere strategisk vigtig for Rusland, efter at krigen i Ukraine brød ud. Ressourcerne i nordhavene og i de nordlige egne har også større interesse for verdens lande og stormagter og kan derfor have sikkerhedspolitisk betydning.

Færøernes placering er fordelagtig, hvis der åbner sig nye sejlruiter nordpå. Færøerne ligger også midt i det såkaldte GIUK-gab (Greenland-Iceland-United Kingdom) eller den linje, der gør, at Nordatlanten kan forsvares imod trusler nordfra.

Således medfører Færøernes geografiske placering, at Færøerne, luftrummet over Færøerne, den undersøiske infrastruktur og færøske havområder har stor sikkerheds- og forsvarspolitisk betydning for nabolandene.

Hovedformålet i NATOs forsvarsplan er afskrækkelse. Det drejer sig om at have de bedst mulige forudsætninger for at svare igen og holde stand, så en modpart afholder sig fra at angribe.

Udenrigs- og forsvarspolitik drejer sig lige så meget om at tage ansvar som at kræve rettigheder og fordele.

Det er derfor afgørende, at Færøerne deltager og er med til at præge udviklingen, nu hvor NATO og medlemslandene i større grad end tidligere udviser interesse og opmærksomhed for de nordlige egne. Færøerne skal efter evne være med til at understøtte tiltag, der forstærker en troværdig afskrækkelsesplan, bl.a. når det handler om øget kontrol på havet, i luften og under havoverfladen.

Med øget kontrol følger øget og mere synlig militær tilstedeværelse, som også er med til at sikre en troværdig afskrækkelse. Væsentligt flere fremmede militærskibe har lagt til kaj på Færøerne i de senere år, fremmede fly har foretaget indflyvnings- og landingsforsøg, og NATO har haft flådeøvelser i færøsk farvand. Landsstyret samarbejder derudover med den danske regering om at opsætte en ny overvågningsradar på Sornfelli.

At Vørn (den færøske beredskabsstyrelse) og andre relevante færøske myndigheder og interessenter deltager i f.eks. flådeøvelser og andre relevante tiltag er en prioritet, men det færøske bidrag til sådanne tiltag og samarbejder er civilt.

Færøerne skal forblive atomvåbenfrit område, og når fremmede fartøjer besøger Færøerne, er det en betingelse i den diplomatiske tilladelse, at de ikke transporterer kemiske, biologiske, radioaktive eller atomare våben. Denne betingelse gælder også for atomdrevne fartøjer, som kommer i færøsk farvand. Af beredskabshensyn skal atomdrevne fartøjer derudover opfylde særlige betingelser, der bl.a. formindsker risikoen for radioaktiv forurening.

Landsstyret lægger stor vægt på samarbejde med de NATO-lande, der har flådefartøjer og andre styrker til stede i Nordatlanten. Særligt USA, Storbritannien, Norge, Danmark, Canada, Tyskland og Frankrig.

For at bevare fred og stabilitet samtidig med at den forsvarspolitiske aktivitet øges, er det vigtigt at finde en balance, der også tager højde for utilsigtet oprustning og mindsker sandsynligheden for misforståelser. Det er derfor vigtigt at lægge vægt på transparens og vurderinger som basis for

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

prioriteringen af aktiviteter i Nordatlanten. For at undgå, at en sikkerhedskonflikt opstår, skal der være solidt grundlag for de tiltag, der sættes i gang. En sikkerhedskonflikt opstår, når en parts tiltag til styrkelse af egen sikkerhed fører til genmæle fra en anden part. Resultatet er ofte, at den samlede sikkerhed i virkeligheden forværres.

Nordisk forsvarssamarbejde

Nu hvor Finland er og Sverige bliver medlem af NATO, er alle de nordiske lande NATO-medlemslande. Det åbner op for nye muligheder inden for samarbejde om sikkerhed og forsvar, som også er relevant for Færøerne. Både i regi af NATO og i nordisk sammenhæng. Det har i mange år været en målrettet prioritering for Færøerne at blive mere aktiv i nordisk samarbejde og at deltage på alle relevante områder. I den forbindelse vil landsstyret også gå i gang med at identificere relevante muligheder for samarbejde i det nordiske forsvarssamarbejde NORDEFKO.

For at sikre et solidt vidensgrundlag om udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik skal Færøerne samarbejde med bl.a. Grønland og Island og de andre nordiske nabolande om både forskning og uddannelse inden for fredsbevarende sikkerhedspolitik.

JEF

Storbritannien står også forrest i samarbejdet Joint Expeditionary Force (JEF), som også omfatter Danmark, Norge, Island, Finland, Sverige, Estland, Litauen, Letland og Holland. JEF-samarbejdets formål er at koordinere tiltag, der øger sikkerheden i Nordatlanten og Østersøområdet. Landsstyret vil derfor undersøge mulighederne for, om Færøerne kan deltage i relevante JEF-samarbejder, særligt om beredskab og redning.

Beredskab

Det færøske nationale beredskab skal være modstandsdygtigt over for trusler imod offentlig sikkerhed, cybersikkerhed, forsyningssikkerhed, fødevarerikkerhed, folkesundhed, miljø, natur, ejendomme og værdier. Regelmæssige trusselsvurderinger bør være grundlaget for beredskabsniveauet på Færøerne.

Der skal også i beredskabsøjemed tages højde for komplekse (hybride) trusler, der kan påvirke den samfundsmæssige stabilitet og sammenhængskraft. Det gælder f.eks. forsøg på at bruge fake news som påvirkning, blødt magtmisbrug, økonomisk magtmisbrug, cyberangreb og skjulte aktiviteter.

Færøske myndigheder med ansvar for civil sikkerhed og beredskab skal styrkes og samarbejde direkte med udenlandske myndigheder, således at sikkerheds- og forsvarspolitikken fremmer civil sikkerhed og beredskab.

Der arbejdes målrettet mod øget færøsk deltagelse i mellemstatsligt samarbejde om beredskab, særligt i nordisk sammenhæng. For tiden arbejdes der konkret for, at Færøerne bliver en del af det nordiske HAGA-beredskabsamarbejde, og udsigterne for at nå målet inden for nær fremtid er gode. Også i NATO fylder beredskab og samfundsmæssig robusthed stadig mere som et forsvarspolitisk redskab, og færøske myndigheder bør i den forbindelse deltage i effektive samarbejder, der kan styrke modstandsdygtigheden og beredskabet på Færøerne.

Cybersikkerhed

Digitale systemer, der ofte fungerer som grundlæggende infrastruktur i dagens samfund, er i konstant fare for at blive angrebet. Man hører jævnligt om enkeltpersoner, firmaer og systemer, der bliver lammet. Det kan have alvorlige konsekvenser, hvis systemerne ikke virker, eller hvis data pludselig ikke

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

er tilgængelige eller havner i de forkerte hænder. Cyberangreb kan ramme det færøske samfund hårdt og have alvorlige konsekvenser for vigtige tjenester i vores samfund, herunder sundhedstjenester, elforsyning og kommunikationstjenester.

Derfor er tiltag, der fremmer cybersikkerheden, af afgørende betydning for et velfungerende velfærdssamfund. Med udgangspunkt i Cybersikkerhedsplanen 2024-2026 skal der iværksættes tiltag, som målbevidst fremmer cybersikkerheden, forhindrer cyberangreb og skaber et effektivt beredskab, der kan styrke robustheden og begrænse konsekvenserne, når der sker angreb.

Landsstyreområdet for udenrigs- og erhvervsanliggender har det overordnede ansvar for at implementere cybersikkerhedsplanen og tilrettelægger arbejdet sammen med Kommunikationstilsynet og vedkommende myndigheder. Cyberangreb, som kan lamme samfundet, har voldsomme konsekvenser. Det er derfor absolut nødvendigt, at både landet, kommunerne og det private erhvervsliv prioriterer og foretager de investeringer, der skal til, for at tiltagene i denne plan kan gennemføres. Planen indeholder otte strategiske mål, der skal nås gennem 20 konkrete tiltag. Lige nu arbejdes der målbevidst for at nå det første mål i cybersikkerhedsplanen, som er at kortlægge samfundskritisk infrastruktur. Det udgør i høj grad forudsætningen for igangsættelsen af andre tiltag på cybersikkerhedsområdet. Lagtinget vil i den kommende samling få fremlagt et lovforslag om cybersikkerhed.

Fortrolighedshensyn

At forvalte, håndtere og behandle sikkerheds- og forsvarssager kræver, at administrationen indretter sig efter, at der ind imellem er tale om oplysninger og viden, der er omfattet af fortrolighed. Et cirkulativ om at fortrolighedsstemple og beskytte oplysninger, som har fælles interesse for NATO-landene og derfor kræver beskyttelse, er derfor trådt i kraft. Der er tale om regler, der er i overensstemmelse med NATO-landenes regler, og som gør det muligt for færøske myndigheder at levere og modtage relevante oplysninger.

Tidligere beslutninger

For at løfte dette forslag ind i et bredere perspektiv og beskrive udviklingen i Lagtingets sikkerheds- og forsvarspolitiske placering, er det relevant at tage fat i de tidligere lagtingsbeslutninger i sager om sikkerhed, militær og forsvar.

Da Storbritannien besatte Færøerne, protesterede Lagtinget i en skrivelse til den britiske konsul på Færøerne, dateret 13. april 1940, med følgende indhold:

Færøernes Lagting fik i går besked om, at England planlægger at ilandsætte soldater for at beskytte landet.

Det sker uden opfordring fra færingerne. Det er Lagtingets holdning, at Færøerne skal holdes ude af krigen og stridighederne landene imellem. Lagtinget tager forbehold hvad dets rettigheder angår og protesterer imod, at et andet rige, omend venligsindet, sætter soldater i land her, men der hersker presserende omstændigheder, som gør, at der ikke er noget valg. Færøernes Lagting, som igennem århundreder og under skiftende omstændigheder har repræsenteret Færøerne under de skrevne og uskrevne loves hjemler, regner med og ønsker, at intet ændres vedrørende Færøerne, uden det sker i samråd med Lagtinget.

I 1959 behandlede Lagtinget sagen om at bygge en radarstation på Sornfelli. Efter udvalgsbehandlingen besluttede Lagtinget den 25. april 1959 følgende:

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

Sagen må betragtes som afsluttet og bliver taget til efterretning.

Lagtinget understreger sin protest imod militæroprustning på Færøerne i almen forstand, hvis der er tale om en sådan.

I forbindelse med at det blev offentliggjort, at der skulle knyttes soldater til stationerne på Færøerne, vedtog Lagtinget den 12. maj 1961, at:

Færøernes Lagting protesterer imod, at der knyttes soldater til Sornfelli- eller Eiðistationen og nægter at godtage, at krigsmateriel opbevares eller tages i brug på færøsk land- eller havområde.

Den 19. august 1970 vedtog Lagtinget følgende:

Færøernes Lagting beder landsstyret informere rigsregeringen om, at det ifølge lagtingsbeslutning af 13. april 1940 er Lagtingets holdning, at Færøerne holdes ude af stridigheder landene imellem og af militære koalitioner samt at Lagtinget iht. Lagtingssag nr. 14/1969 protesterer imod, at soldater knyttes til Sornfelli- eller Eiðisstationen og nægter at godtage, at krigsmateriel opbevares på færøsk land- eller havområde.

Landsstyret bliver samtidig anmodet om at opfordre rigsregeringen til at undersøge mulighederne for på nuværende tidspunkt at få disse lagtingsbeslutninger gennemført.

Resultatet af denne undersøgelse skal fremlægges for Lagtinget i vintersamlingen 1970/71.

Det kan tilføjes, at Lagtinget ikke for alvor genoptog sagen før i 1983, og da var spørgsmålet i større grad knyttet til atomvåben.

Den sag førte til, at Lagtinget den 24. februar 1984 vedtog følgende:

I overensstemmelse med Lagtingets beslutning den 19. august 1970 om, at Færøerne skulle holdes uden for stridigheder landene imellem og at man nægtede at godtage, at krigsmateriel opbevares på færøsk område, erklærer Lagtinget Færøerne for atomvåbenfrit område.

Den 18. maj 2004 vedtog Lagtinget et beslutningsforslag om Færøernes sikkerhedspolitik, der lød som følger:

Lagtinget støtter, at landsstyret tager de nødvendige skridt til at varetage Færøernes sikkerhedspolitiske interesser, herunder de forsvarspolitiske, i overensstemmelse med disse principper:

1. *Landsstyret sikrer sig fuld indsigt i sikkerhedspolitiske anliggender vedrørende Færøerne og arbejder for, at færøske myndigheder på afgørende vis deltager i alle beslutningsprocesser i relation hertil.*
2. *Landsstyrets behandling af sikkerhedspolitiske sager skal tage mest muligt hensyn til landets sikkerhed og befolkningens velfærd, og landsstyret kommunikerer med Lagtingets udlandsudvalg om vigtige sager i relation hertil.*
3. *Landsstyret skal på dette grundlag kommunikere med relevante myndigheder for at behandle sådanne sager, der vedrører Færøernes sikkerhedspolitiske situation, på en ansvarsfuld måde.*
4. *For at færøske myndigheder kan repræsentere landets og folkets interesser på det sikkerhedspolitiske område på en tilfredsstillende måde, skal de indrette sig effektivt hvad angår håndteringen af fortrolige oplysninger.*

Oversættelse

Rigsombudsmanden på Færøerne

Beslutningsforslaget fra 2004 adskiller sig fra tidligere beslutninger og udgør en for alvor skelsættende ændring i Lagtingets placering hvad sikkerheds- og forsvarsanliggender angår. Denne position var tidligere præget af afstandtagen, ikke mindst fordi der ofte blev truffet beslutninger, uden at de færøske myndigheder var en del af processen. Men i 2004 støtter Lagtinget, at landsstyret påtager sig en mere aktiv rolle i sikkerheds- og forsvarssager.

National sikkerhedspolitik 2024

Beslutningsforslaget, som nu fremlægges, skal sikre det færøske folks demokratiske deltagelse i sikkerheds- og forsvarspolitiske anliggender og beslutninger. Det skal sikre, at sikkerheds- og forsvarspolitisk aktivitet forenes med civil sikkerhed og beredskab, der beskytter befolkningen, demokratiet, naturen, erhvervet, miljøet og ressourcerne.

Selv om de formelle rammer for en færøsk national sikkerhedspolitik kun er ændret en smule siden hjemmestyreloven i 1948, er de færøske myndigheders forudsætninger for at spille en aktiv og ansvarsfuld rolle i landets sikkerhed og forsvar anderledes, end de har været. Udgangspunktet for forslaget er ikke det samme som under Anden Verdenskrig, som under den kolde krig eller som i 2004. Hverken på Færøerne, i forholdet mellem Færøerne og Danmark eller på den verdenspolitiske scene.

Landsstyrets mål i dette udkast skal nås med ansvar over for Lagtinget og under hensyntagen til Færøernes sikkerhed. Denne beslutning er, som de foregående, et produkt af sin tid. Behovet for opdateringer eller fornyelser af Færøernes nationale sikkerhedspolitik må derfor vurderes med jævne mellemrum for at sikre, at den tjener sit formål.

Landsstyreområdet for udenrigs- og erhvervsanliggender, den 7. marts 2024

Hogni Hoydal
landsstyremedlem

/ Herálvur Joensen